

Talk to Me – němčina 1 a 2

Pojďte si pošprechtit!

Technologie počítačového rozpoznávání řeči to dnes dokonce i v kategorii nezávislosti na mluvčím dotáhla tak daleko, že je na jejím základě možné vytvořit třeba program pro výuku jazyků. Na tomto nejednoduchém úkolu už několik let pilně pracuje francouzská firma Auralog a v poslední době se může pochlubit výsledky, které ji vynesly na přední místo mezi světovými výrobci tohoto softwaru. Její "virtuální jazyková laboratoř" nazvaná (podle prvního produktu pro výuku angličtiny) Talk to Me se pro svou úspěšnost stala de facto specifickou technologií počítačové konverzační výuky a registrovanou ochrannou známkou a firma na tomto principu rychle připravila nástroje pro výuku dalších jazyků – známy jsou dnes bezmála v sedmdesáti zemích.

Základním principem této učební metody je přímý mluvený dialog mezi žákem a počítačem, při němž program klade monotematicky (podle konkrétní lekce) zaměřené otázky a zároveň na obrazovce nabízí několik variant možných odpovědí. Žák některou z nich nahlas přečte, program ji (většinou) rozpozná a v závislosti na zvolené odpovědi položí další otázku atd. Program dokáže objektivně měřit a hodnotit kvalitu studentovy výslovnosti (přičemž náročnost hodnocení lze naštěstí v dosti širokých mezích nastavit). Tréninku výslovnosti je dále věnován samostatný režim, v němž se žák snaží co nejlépe napodobit programem předříkávané věty, a o své úspěšnosti je informován také porovnáním grafických záznamů originálního a vlastního hlasového projevu.

Obě uvedené metody doplňuje ještě několik písemných jazykových cvičení (neschází ani diktát), či spíše kvízů nebo her – mezi nimi i cosi na způsob televizního Kolotoče, totiž hádání jednotlivých písmen cizojazyčného slova daného významu, při němž však nejste za správný "zásah" odměňováni, ale naopak při každém nesprávně hádaném písmenku je vám v duchu staříčké dětské hry přistavěn kousek šibenice... Právě tato doplňková cvičení jsou pak vítaným odlehčením od "stresu", který nutnost co nejpřesnějšího vyslovování vyvolává.

Aby však nedošlo k omylu, budiž řečeno hned úvodem, že Talk to Me je pro výuku cizího jazyka sice výborným doplňkem, ale rozhodně na to sám nestačí – nevysvětlí vám gramatiku ani pravopis, a slovíčka vlastně také musíte předem znát odjinud. Zato konverzace, to je jeho "parketa" a ocení ji určitě jak samostatný uživatel, tak učitel v (dobře vybavené) jazykové učebně.

U nás se lokalizace a distribuce těchto produktů (v licenci Auralogu) ujala známá nakladatelská a softwarová firma LEDA a po "zahajovacím" anglickém Talk to Me nyní přichází hned se dvěma dalšími cédéčky této ediční řady – pro začínající a středně pokročilé němčináře. O původním provedení pro angličtinu přinesl Chip podrobnou recenzi v čísle 10/99; poněvadž veškeré technické parametry, uživatelské prostředí, způsob ovládání atd. jsou totožné i u verzí pro němčinu, odkazuji v těchto ohledech na zmíněný článek a dále se zaměřím především na stránku obsahovou.

Přece však bych ještě předtím znovu zdůraznil zřejmě klíčovou roli dobrého mikrofonu a reproduktorů či sluchátek (chcete-li se vyhnout frustraci z trvalé neshody grafů své a vzorové výslovnosti) a připojil malou poznámku: Talk to Me je čistě "jednouživatelský" produkt a nevede si žádnou evidenci jednotlivých účastníků (což bývá samozřejmostí i v těch nejprimitivnějších hrách); ba co víc, nepamatuje si ani, kam žák naposledy dospěl, a při příštím spuštění programu se tedy začíná zcela od začátku "s čistým stolem". Jistě by nebylo velkým problémem program podobnými schopnostmi vybavit, podle vyjádření autorské firmy se však s něčím podobným počítá až pro novou variantu výukových programů označovanou "Tell me More", která má být určena pro výuku pokročilých a v kolektivech.

Ale pojďme už k vlastní němčině. Každé z obou cédéček obsahuje zhruba 550 (konverzačních) vět rozdělených do šesti libovolně volitelných tematických okruhů – lekcí. V začátečnické verzi jsou to např. popis osoby, číslovky a počítání, předměty a jejich vlastnosti, představování a seznamování, dotazy na cestu; středně pokročilí si s programem popovídají u snídaně, v restauraci, na letním bytě, o počasí, o kultuře a také se budou připravovat na návštěvu přátel ve vlastním bytě. Jistě by se potřebných témat našlo více, ta zvolená jsou však nepochybně užitečná a frekventovaná (na rozdíl např. od některých "dřevních" titulů edice LANGMaster...).

O hlavní přednosti programu, výuce výslovnosti, už řeč byla. Její kvalita je vysoká i v německé verzi, předříkávané věty (některé mužským, jiné ženským hlasem) jsou evidentně namluveny rodilými mluvčími – a přitom srozumitelně, což někdy nebývá samozřejmostí. S vyhodnocováním uživatelské výslovnosti je to trochu složitější, ale nelze se divit: závisí to i na takových faktorech, jako je kvalita a citlivost mikrofonu, úroveň hluku v pozadí (byť na ni lze program korigovat), vzdálenost od mikrofonu, rychlost vyslovování a zabarvení hlasu (o nastavené náročnosti ani nemluvě), a nezbude tedy než se smířit s někdy i neprávě lichotivými výsledky. Osobně jsem měl například dojem, že mi program přiznával lepší výslovnost, pokud předříkával mužský hlas, a v případě ženského byla všechna snaha marná...

Asi by se také dalo polemizovat o vhodnosti slovní zásoby v doplňkových cvičeních. Tak například úkol najít synonymum k *dicklich* (s řešením *pummelig* – a to už v začátečnické verzi) by možná přivedl na šibenici i leckterého absolventa státní zkoušky. Ani při hledání tzv. "slovních asociací" (viz obrázek) se někdy neubráníte rozpakům. A když už jsme u připomínek: základní "kopyto" Talk to Me bylo z původní anglické

verze převzato se vším všudy – zřejmě včetně nápovědy i tutoriálu “Jak na to”, takže instruktážní snímky obrazovek v obou těchto pomůckách předvádějí situace z výuky angličtiny. Není to sice příliš na závadu, ale trochu rušivě to přece jen působí.

Vzdor zmíněným – v podstatě kosmetickým – vadám jde však o velmi dobrý produkt s řadou unikátních vlastností, které studentům němčiny právě v té nejzanedbávanější oblasti výuky, totiž konverzaci, mohou hodně pomoci. Od udělení Chip Tipu nás tentokrát odradila jen relativně vysoká cena 1480 Kč za každé z obou cédéček.

Miloš Helcl